

ODLUKE STRANIH SUDOVA I ARBITRAŽA

KUĆA LORDOVA

Gatoil International Inc. v.
Arkwright - Boston Manufacturers
Mutual Insurance Co. and others
The "Sandrina"

Presuda od 29. X 1984.

Vijeće: Lord Fraser of Tullybelton, Lord Scarman, Lord
Wilberforce, Lord Keith of Kinkel i Lord Roskill

POMORSKA PRAKSA - ZAUSTAVLJANJE BRODA - POMORSKO OSIGURANJE

Teret nafte otpremljen iz Irana na drugo odredište - Osiguratelj zahtijeva premija - Brod zaustavljen - Da li su osigurateljevi zahtjevi nastali iz ugovora koji se odnosi na prijevoz stvari na bilo kojem brodu - Zakon o organizaciji pravosuđa, 1956, član 47, st. 2, toč. e

Tuženici, šest osiguravajućih društava i jedan agent (insurance broker), ustali su tužbom protiv žalitelja, Gatoil International Inc., kod suda (Sheriff court) u Lerwicku u Škotskoj, radi naplate premija po polici osiguranja izdane za teret nafte koji se trebao prevesti iz Irana na različita odredišta.

Radi osiguranja svog zahtjeva kao i utvrđenja nadležnog suda za žalitelja, Panamsku kompaniju, tuženici su 24. II 1984. zaustavili brod "Sandrina" koji se nalazio u luci Sullom Voe (Shetland Islands) pretpostavljajući da je brod u vlasništvu žalitelja.

Žalitelj je podnio protutužbu istom sudu tražeći opoziv naloga za zaustavljanje broda kao neosnovanog, budući da se tužiteljev zahtjev (naplata premije po polici osiguranja) ne nalazi među onim odredjenim u čl. 47, st. 2. Zakona o organizaciji pravosuđa, 1956 (dalje: Zakon iz 1956).

Pored toga žalitelji su osporili vlasništvo nad brodom "Sandrina".

Prvostepenu raspravu je proveo sudac pojedinac (sheriff) koji je usvojio zahtjev tuženika s obrazloženjem da je zahtjev za plaćanje premija po polici osiguranja za robu koja se ima prevesti morem obuhvaćen odredbom čl. 47, st. 2, toč. e Zakona iz 1956, budući da ona pokriva sve ugovore koji se odnose na prijevoz stvari bilo kojim brodom po brodarskom ugovoru ili drugačije.

Žalitelj je uložio žalbu na prvostepenu odluku. Drugostepeni sud (Court of Session) je žalbu odbio ali je dopustio žalbu na Kuću lordova.

Kuća lordova je s obzirom na dotadašnje neujednačeno tumačenje istog zakonskog propisa od strane nižih sudova i u namjeri da na to ukaže, jednoglasno uvažila žalbu žalitelja.

Dva su pitanja na koja je žalba tražila odgovor:

1. Da li nejasnoća unutrašnjeg propisa koji se temelji na određenoj međunarodnoj konvenciji dopušta kao pomoć u njegovom tumačenju razmatranje pripremnih materijala Konferencije koja je usvojila tu Konvenciju?

2. Tumačenje izraza "s obzirom na" (in relation to) u čl. 47, st. 2, toč. e Zakona iz 1956. u pogledu na pitanja da li je premija po polici pomorskog osiguranja (War Risk Open Cover on cargo) obuhvaćena odnosnim članom.

Ad 1) Zakon o organizaciji pravosuđa iz 1956. (Administration of Justice Act) donijet je nakon što je Velika Britanija ratificirala Međunarodnu konvenciju o zaustavljanju pomorskih brodova iz 1952. Član 1 Konvencije, koji navodi zahtjeve koji se osiguravaju zaustavljanjem broda, reproduciran je u Zakonu iz 1956. Međutim, nepreciznost zakonodavca u izboru riječi ostavila je sudovima širinu interpretacije odnosno odredbe.

Žalitelji su tvrdili da se usprkos zakonskoj nepreciznosti, odredba čl. 47, st. 2, toč. e ne može tumačiti šire nego li je to utvrđeno Konvencijom iz 1952.

Razmatrajući ovaj problem, Lord Wilberforce je rekao da postoji jaki razlog za primjenu pripremnih materijala Konferencije kao pomoć u rješavanju zakonske nejasnoće u predmetu po ovoj žalbi, te da je takav način rješavanja prihvaćen u Kući

lordova. (Slučaj Fothergill v. Monarch Airlines Ltd, LLR 1980, 2, 295, 1981.)

U konkretnom slučaju, pripremni materijali za Konferenciju iz 1952. ukazuju na činjenicu da je prijedlog o uvrštenju zahtjeva za premije po polici pomorskog osiguranja bio odbijen od većine delegacija, te da je Konferencija utvrdila u čl. 1 listu pomorskih zahtjeva s obzirom na koje bi zaustavljanje broda bilo opravdano.

Budući da je namjera zakonodavca bila prihvaćanje i ugradjivanje čl. 1 Konvencije u Zakon iz 1956, Lord Wilberforce smatra da je nedopušteno zakonskoj odredbi davati značenje različito od konvencijskog, tj. protezati je i na zahtjeve za premije po polici osiguranja.

Ad 2) Član 47, st. 1 određuje uvjete pod kojima se nalog za zaustavljanje broda može izdati, dok st. 2. navodi zahtjeve koji se takvim nalogom štite, među njima pod toč. e i:

"Svaki ugovor koji se odnosi na prijevoz stvari na bilo kojem brodu bilo po brodarskom ugovoru bilo drugačije".

Sudovi su citiranu odredbu različito tumačili budući da se iz nje jasno ne vidi da li ugovor mora biti "za" prijevoz ili je dovoljno da su stranke imale u vidu takav prijevoz koji je posljedica ugovora, te kakva faktična veza mora postojati između ugovora i prijevoza na brodu.

Mišljenje je Kuće lordova (votum Lorda Keith of Kinkel) da je nužno dati odgovarajuće značenje riječima odnosnog člana koje govore o ugovoru "koji se odnosi na" (in relation to), a ne "za" (for) prijevoz stvari brodom ili korištenja ili zakupa broda. Značenje mora biti šire od onog koje daje riječca "za", ali u svakom slučaju mora postojati razumljiva, direktna veza između ugovora u pitanju i prijevoza ili korištenja ili zakupa broda.

Ugovor o osiguranju, koji je bio predmet žalbe o kojoj je Kuća lordova rješavala, nije bio u dovoljnoj mjeri direktno vezan s prijevozom stvari na brodu da bi se mogao svrstati pod odredbu toč. e, čl. 47, st. 2 Zakona iz 1956.

U obrazloženju svoje odluke Kuća lordova navodi nekoliko rješidbi engleskih sudova, međjutim posebno ukazuje na škotsku presudu The Airanourious, 1980, S. C. 346, gdje se radilo o gotovo identičnom slučaju i gdje je sudac bio mišljenja da ugovor o osiguranju broda i tereta ne potpada pod navedeni član Zakona

iz 1956, te da je zaustavljanje po toj osnovi nedopušteno. U obrazloženju odluke sudac je između ostalog rekao:

... "svaki ugovor koji se odnosi na korištenje... broda" je svaki ugovor koji je vezan sa korištenjem broda. Odredba nije bila ograničena ugovorom "za" korištenje broda te se ne bi moglo reći da ugovor o osiguranju broda ili njegovog tereta nije potpao pod odredbu zakonom široko odredjenu. Međutim, ove odredbe se trebaju promatrati u svjetlu ostalih odredbi iz tog člana kao cjeline. Pored zahtjeva s obzirom na spašavanje, tegljenje ili plotazu, tu se trebaju uključiti i zahtjevi nastali iz opskrbe broda robom ili materijalom za njegove operacije ili održavanje, gradjenje, popravak ili opremu broda, odgovornost za troškove doka, zapovjednikove isplate itd. Međutim, jasno je da je osiguranje broda stvar zaštite vlasnika i nije bitno privredno korištenje broda kao takvog.

U pogledu troškova, odlučeno je da žalitelj snosi svoje troškove kako pred nižim sudovima tako i pred Kućom lordova.

(LLR 1985, 1, str. 181)

Ana Sihtar,

asistent-istraživač